

Tema meseca marca: **RIBIŠTVO**

Ribištvo je dejavnost, ki zajema ribolov, akvakulturo ter predelavo in trženje rib in ribiških proizvodov.

Po standardni klasifikaciji dejavnosti v Republiki Sloveniji se ribištvo deli na morsko ribištvo, sladkovodno ribištvo, gojenje morskih organizmov in gojenje sladkovodnih organizmov ter na predelovalno dejavnost, in sicer predelavo in konzerviranje rib, rakov in mehkužcev.

Predelava in trženje sta del ribiške dejavnosti, ki ribam in ribiškim proizvodom dajeta dodano vrednost in zagotavljata potrošnikom kakovostne proizvode.

Gospodarski ribolov

To je vrsta lova z mrežami in ladjami, pa tudi z vršami in podobnimi pripravami. Za gospodarskim ribolovom stoji velika predelovalna industrija, ki pripravi ulov za tržišče. Ribam namenjenim konzerviranju dodajajo začimbe ali jih predelujejo na različne načine. Iz manj kakovostnih rib izdelujejo ribjo moko, ki se uporablja kot hrana za domače živali. Ribe tudi sušijo, dimijo ali konzervirajo s soljo.

Ribištvo v Sloveniji

V zadnjih dve stoletjih je ribištvo v Sloveniji močno napredovalo. Z vedno večjimi ladjami in boljšo opremo so ulovili več rib. Zaradi tega so v začetku 20. stoletja v Izoli ustanovili ribiško industrijo. Prva tovarna za predelavo rib v Izoli se je imenovala Argo, ležala je na območju sedanje Arigonije. Ker so tedanji lastniki te tovarne uvideli, da je rib dovolj, so ustanovili tudi ribiško floto. To je skupina ribiških ladij, ki organizirano lovijo ribe. ¹

Slika 1: Ribiška ladja

¹ http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ribistvo/

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si

info@dpae.si

Tovarna za predelavo rib se je imenovala Ampelea (sedanji Delamaris). Zaradi tako velike tovarne, je bila potreba po sveži ribi vedno večja. Zato se je v sredini 20. stoletja Izola ponašala z ribiško floto s 24-imi ribiškimi ladjami dolžine dvajset metrov in še enkrat toliko ribiškimi čolni dolžine sedem metrov. V tem času je lahko ta flota ladij lovila ribe po celem Jadranskem morju. Te ladje so bile opremljene s takratno najsodobnejšo opremo za lovljenje rib; mreže, radarji, sonarji, agregati – za osvetljevanje morja ponoči (svetloba privablja ribe).

Ribištvo danes

V Izoli imajo sedaj samo še dve ladji, ki jih je Delamaris kupil v 80. letih prejšnjega stoletja, kot posodobitev stare flote.

V Izoli se še danes, prav tako tudi v preteklosti ukvarjali z ribištvom zasebni ribiči. Ti imajo predvsem manjše čolne. Z dobičkom od ulovljenih rib komaj preživijo sebe in družino. S tem, ko je vedno manj uvoza, se cene rib naglo dvigujejo. Tradicija tukaj je tudi športni ribolov, s katerim se ukvarja veliko ljudi v prostem času.

Športni ribolov

Načini športnega ribolova

- Muharjenje - Ribolov z umetnimi vabami (umetno muho), ki velja za najbolj humanega, ker je pri tovrstnem ribolovu najmanjša možnost za poškodbo ujete ribe. Riba namreč vabo zgrabi samo s prednjim delom ust, ribič pa lahko vabo tudi umakne, če vidi, da bo prijela podmerska riba.
- Vijačenje - Ribolov z umetno vabo (blestivo ali voblerjem). Pri tovrstnem ribolovu lovimo roparske ribe, ki se prehranjujejo z drugimi vrstami rib. Ribič vrže umetni posnetek ribe in ga vleče prosto sebi, roparice pa ga zgrabijo, ker mislijo, da gre za plen.
- Beličarje - Ribolov z najrazličnejšimi naravnimi vabami. Najbolj množična oblika športnega ribolova. Na ta način se lovijo različne vrste krapovcev, ostrižev in druge vrste rib. Beličari so lahko s plovcem ali brez njega. S plovcem se vabe spusti na določeno globino, brez plovca pa se lovi tam, kjer je možno, da bi se vaba zataknila za podvodne ovire.
- Talni ribolov - Tudi tovrstni ribolov je ribolov z naravnimi vabami, uporablja pa se za lov tistih ribjih vrst, ki se zadržujejo na dnu vodnih mas (krapovci, somi in drugi).
- Podvodni ribolov - Ribolov, pri katerem lovec lovi ribe s potapljanjem, pri čemer uporablja osti ali puško za podvodni ribolov.²

² <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ribolov>

Vabe

Vabe delimo v dve večji skupini:

- Naravne vabe - različni plodovi, deli drugih rib, meso, kruh..., ki se uporabljajo pri talnem ribolovu in beličarjenju.
- Umetne vabe - tovrstne vabe s svojim izgledom posnemajo naravno hrano različnih ribjih vrst. Uporabljajo se pri muharjenju in pri vijačenju.

Slovenska ribiška flota

Slovensko ribiško floto sestavljajo plovila, ki so v povprečju stara 36,64 let. Najstarejše plovilo je staro 113 let. Več kot polovico plovil (52 %) je bilo zgrajenih med letoma 1970 in 1989. Pred letom 1970 je bilo zgrajenih 28 % plovil, po letu 1990 pa 20 % plovil. Po letu 2010 je bilo zgrajenih v floti skoraj 91 % plovil dolgih do 12 m. Ta so pretežno aktivna v malem priobalnem ribolovu na pridnene (t.i. bele ribe). Najpogostejša ribiška oprema so stoječe mreže, ki se uporabljajo predvsem za lov pridnenih rib. Večina morskega ulova se proda znanemu kupcu (predelovalni industriji, trgovskim posrednikom), delež ulova pa se proda tudi ribji borzi v Trstu.³

Slika 2: Prikaz lovljenja rib⁴

³ http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ribistvo/morski_ribolov/

⁴ http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=blog&op=func&func=print&c_menu=54246

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si
info@dpae.si

Slovensko ribiško floto so na dan 31. 12. 2012 v glavnem sestavljala plovila manjša od 11,9 metrov (kar 91 %), 8,57 % plovil meri v dolžino med 12 in 17,9 metri, 1 plovilo pa je večje od 18 metrov (kar predstavlja 0,57 % ribiške flote). Glede na vrste glavnega plovila z vlečnimi mrežami (12 %) in obkroževalnimi mrežami (5 %).

Vrste rib

V Jadranskem morju poznamo približno 380 avtohtonih vrst rib, ki jih lahko razdelimo v dve skupini:

- Pelagične vrste (plava riba): sardela, sarden, cipelj, papalina, šuri, skuša, velika sardela, palamida, itd.
- Pridnene vrste (bela riba): mol, morski list, trske, ribon, orada, navadni morski psi, bradač, iverka, mali guvan, črni glavač, oslič, brancin, krulci, salpa, bukva, itd.⁵

Slika 3: Brancini v mreži⁶

Večina staležev, ki jih ulovijo naši ribiči, se sezonsko priseljujejo in odseljujejo. Vzrok za to je plitvost morja, kot najsevernejša lega v Jadranu. Zaradi selitev lahko posamezne staleže spremljamo le del leta, medtem ko za preostanek leta nimamo podatkov in je zato težko narediti njihovo natančno oceno.

⁵ http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ribistvo/morski_ribolov/

⁶ <http://www.fonda.si/sl/zdravje/brancin>

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si
info@dpae.si

Slovenski ribiči so v letu 2012 iztovorili okoli 317 ton svežih ribiških proizvodov. Skupna masa vseh v letu 2012 iztovorjenih morskih organizmov je bila v primerjavi z iztovorom v letu 2011 manjša za 56 %.

Ribolovni rezervati

V slovenskem morju se nahajata dva ribolovna rezervata, namenjena varstvu ribolovnih virov: Portoroški ribolovni rezervat in Strunjanski ribolovni rezervat s solinami.

Na podlagi Zakona o morskem ribištvu sta na območju ribolovnih rezervatov prepovedan gospodarski in negospodarski ribolov. Vendar je glede na prepoved v rezervatih, dovoljen izlov zimskih jat cipljev na podlagi posebnega dovoljenja za gospodarski ribolov, ki ga izda minister pristojen za ribištvo.⁷

Akvakultura

Akvakultura je vzreja vseh vodnih organizmov in zajema tako vzrejo sladkovodnih organizmov kot vzrejo morskih organizmov (manikulturo). Pretežno se vzrejajo ribe, v morju tudi mehkužci za prehrano, vedno večji pomen pa dobiva tudi gojenje, predvsem morskih alg, tako za prehrano kot v kozmetične namene. Vzreja rib se iz vidika intenzivnosti deli na intenzivno, polintenzivno in ekstenzivno vzrejo.

Za rabo vode za gojitev vodnih organizmov je potrebno pridobiti vodno pravico, ki jo izda Agencija RS za okolje.

Vsi objekti akvakulture in komercialni ribniki za športni ribolov morajo biti vpisani v Centralni register objektov akvakulture in komercialnih ribnikov (uporabniki dostopajo do registra preko dodeljenega gesla), kjer se zbirajo o objektih, nosilcih dejavnosti, vrstah rib in letno o zalogi in proizvodnji. Centralni register vodi MKGP, sektor za identifikacijo in registracijo živali. Prav tako mora biti vsaka proizvodnja akvakulture odobrene s strani območne enote.

Veterinarska uprava Republike Slovenije, razen izjem, ki se lahko samo registrirajo v centralnem registru: proizvodnja akvakulture, kjer živali niso namenjene dajanju na trg, športno komercialni ribniki in proizvodnja akvakultura, ki daje živali iz akvakulture na trg izključno za prehrano ljudi in to manjše količine (3.000 kg) neposredno končnemu potrošniku.

Za gojitev rib namenjenih za porabljanje odprtih voda mora imeti ribogojec posebno dovoljenje, ki ga izda minister za kmetijstvo in okolje.

⁷ http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ribistvo/morski_ribolov/

DRUŠTVO PRIJATELJEV AGRARNE EKONOMIKE

Lipovci 160, 9231 Beltinci

www.dpae.si
info@dpae.si

Ekološko ribogojstvo je vedno bolj aktualno, gre pa za obliko ribogojstva, ki zahteva posebne pogoje ter je zanj potrebno pridobiti certifikat pooblaščen organizacije.

Podatki o akvakulturi za leto 2011: vzrejenih 1.396,8 ton vodnih organizmov; od tega je bilo 65 % vzrejenih sladkovodnih rib in 35 % vzrejenih morskih rib in školjk, katerih proizvodnja se je v letu 2011 občutno povečala.⁸

Vzreja sladkovodnih organizmov

V Sloveniji vzrejamo v sladkih vodah praktično ribe, zato lahko govorimo kar o ribogojstvo, ki ga delimo na hladnovodno in toplovodno ribogojstvo. Razen nekaj večjih ribogojnic je značilnost slovenskih ribogojnic relativno majhna povprečna proizvodnja, s katero pokriva potrebe trga. Večinoma gre za mala družinska podjetja.

Hladnovodne ribogojnice prevladujejo v centralnem in zahodnem delu Slovenije, kjer je tudi več čistih in hladnih voda, medtem ko se toplovodne ribogojnice nahajajo večinoma v severovzhodnem delu Slovenije, kjer so tudi boljši pogoji za izgradnjo ribnikov in vodnih zadrževalnikov v katerih se lahko voda poleti ogreje. Vališča so samostojna ali posebni deli ribogojnic namenjeni za valjenje iker in vzreja ribjega zaroda.

Hladnovodne ribogojnice so v principu pretočni bazeni v katerih se vzreja pretežno postrvi med katerimi prevladuje vzreja šarenke, za prehrano pa tudi potočna zlatovčica in potočna postrv, medtem, ko se za porabljevanje odprtih voda vzreja tudi sulec, lipan in soška postrv.

Toplovodne ribogojnice so praviloma ribniki ali vodni zadrževalniki s stoječe vode, kjer se vzreja pretežno krapovske vrste rib. Prevladuje vzreja krapa, poleg njega pa se vzreja še beli amur, tolstolobike, smuč, ščuka, som.⁹

Mojca Klemenčič, dipl. inž. agr. ekon.

⁸ http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ribistvo/akvakultura/

⁹ http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ribistvo/akvakultura/vzreja_sladkovodnih_organizmov/